

פונקציות ביקורת פנימית

תוכן העניינים

| עמוד בהוראה | סעיפים | נושא |
|-----------------|--------|----------------------------|
| 307-4 – 307-2 | 4-1 | כללי |
| 307-7 – 307-5 | 20-5 | מאפייני הפונקציה |
| 307-9 – 307-8 | 24-21 | תפקידי הפונקציה |
| 307-10 | 28-25 | כתב מינוי (צ'ארטר) |
| 307-11 | 31-29 | היקף פעילות |
| 307-15 – 307-12 | 48-32 | שיטות עבודה |
| 307-17 – 307-16 | 54-49 | המבקר הפנימי |
| 307-18 | 55 | דיווחי הפונקציה |
| 307-20 – 307-19 | 64-56 | מיקור חוץ של ביקורת פנימית |
| 307-21 | 65 | בנק חוץ |

פונקציות ביקורת פנימית

פרק א' : כללי

מבוא

1. הוראה זו עוסקת בפונקציות ביקורת פנימית, החיונית לקיומו של ממשל תאגידי תקין בתאגיד בנקאי. ההוראה מבוססת על מסמך באזל שפורסם באוגוסט 2001 שעניינו ביקורת פנימית בתאגידים בנקאיים.
מטרתה של ההוראה היא ליישם את העקרונות הכלליים המפורטים במסמך באזל בדבר ביקורת פנימית. בהוראה משולבות גם הוראות חוק ורגולציה מקומיות.
2. בכדי לאפשר לפונקציות הביקורת הפנימית למלא את תפקידה באופן נאות, על התאגיד הבנקאי לוודא קיום עקרונות אלו:
 - (א) דירקטוריון תאגיד בנקאי הוא בעל האחריות להבטיח שההנהלה הבכירה קובעת ומשמרת: מערכת של בקורות פנימיות הולמות ואפקטיביות; מערכת מדידה להערכת הסיכונים השונים בפעילות התאגיד הבנקאי; מערכת להתאמת רמת ההון לסיכונים של התאגיד הבנקאי, ושיטות מתאימות לניטור ציות לחוקים, לתקנות, ולמדיניות פיקוחיות ופנימיות.
לפחות אחת לשנה על הדירקטוריון לסקור את מערכת הבקרה הפנימית ואת הנהלים להערכת ההון;
 - (ב) ההנהלה הבכירה של התאגיד הבנקאי אחראית לפיתוח תהליכים לזיהוי, למדידה, לניטור ולבקרה של סיכונים הכרוכים בפעילות התאגיד הבנקאי.
לפחות אחת לשנה על ההנהלה הבכירה לדווח לדירקטוריון על היקף מערכת הבקרה הפנימית, על תפקודה ועל התהליך להערכת ההון;
 - (ג) ביקורת פנימית היא חלק מתהליך ניטור מתמשך של מערכת הבקורות הפנימיות בתאגיד הבנקאי, וחלק מהתהליך הפנימי להערכת הלימות ההון, וזאת בשל היותה פונקציה המספקת הערכה בלתי תלויה של ההלימות והציות למדיניות ולנהלים של התאגיד הבנקאי. ככזו, פונקציות הביקורת הפנימית מסייעות להנהלה ולדירקטוריון באופן יעיל ואפקטיבי במילוי האחריות המוטלות עליהם כמתואר לעיל;
 - (ד) בכל תאגיד בנקאי תוקם פונקציות ביקורת פנימית קבועה. ההנהלה הבכירה תנקוט בכל הצעדים הדרושים במסגרת מילוי חובותיה ואחריותה, כך שהתאגיד הבנקאי יוכל, באופן מתמשך, להסתמך על פונקציות ביקורת פנימית הולמת אשר תתאים לגודלו ולמאפייני פעילותו. צעדים אלה כוללים הקצאת משאבים, לרבות עובדים, אשר מתאימים לפונקציות הביקורת הפנימית לצורך השגת יעדיה;
 - (ה) פונקציות הביקורת הפנימית של התאגיד הבנקאי תהיה בלתי תלויה בפעילויות המבוקרות ובתהליכי הבקרה הפנימית השוטפים. כלומר, לפונקציות הביקורת הפנימית ניתן מעמד נאות בתוך התאגיד הבנקאי, והיא מבצעת את משימותיה באובייקטיביות וללא משוא פנים;

- (ו) לכל תאגיד בנקאי ינוסח כתב מינוי (צי'ארטר) לפונקציות הביקורת הפנימית. בכתב המינוי יוגדרו מעמדה וסמכויותיה של פונקציות הביקורת הפנימית בתוך התאגיד הבנקאי ;
- (ז) פונקציות הביקורת הפנימית תהיה אובייקטיבית וללא משוא פנים. משמע, עליה להיות בעמדה בה תוכל לבצע את עבודתה באופן בלתי מוטה וללא התערבות ;
- (ח) תפקודה התקין של פונקציות הביקורת הפנימית בתאגיד הבנקאי מותנה בכשירות המקצועית של המבקר הפנימי ושל כל עובד בפונקציות הביקורת הפנימית ;
- (ט) כל פעילות וכל ישות של התאגיד הבנקאי ייכללו בהיקף עבודת פונקציות הביקורת הפנימית ;
- (י) בתהליך הפנימי להערכת הון בתאגיד הבנקאי, פונקציות הביקורת הפנימית או פונקציה אחרת בלתי תלויה תבצע באופן סדיר סקירה בלתי תלויה של מערכת ניהול הסיכונים, שמיושמת על ידי התאגיד הבנקאי ליחס בין סיכון לבין רמת ההון של התאגיד הבנקאי, ושל המתודולוגיה שפותחה לניטור ציות למדיניות ההון הפנימיות ;
- (יא) עבודת פונקציות הביקורת הפנימית כוללת הכנת תוכנית עבודה, בדיקה והערכה של המידע הזמין, תקשור הממצאים, ומעקב אחר המלצות ונושאים ;
- (יב) המבקר הפנימי יהיה אחראי להבטיח שהפונקציה תציית לעקרונות ביקורת פנימית נאותים ;
- (יג) על הדירקטוריון ועל ההנהלה הבכירה של התאגיד הבנקאי מוטלת האחריות להבטיח שמערכת הבקרה הפנימית והביקורת הפנימית הן הולמות ופועלות בצורה אפקטיבית, גם אם פעולות ביקורת פנימית הועברו למיקור חוץ.

תחולה

3. הוראות אלו יחולו על כל התאגידים הבנקאיים, כהגדרתם בהוראה זו.

הגדרות

4. "תאגיד בנקאי" - כהגדרתו בחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981, לרבות תאגיד בנקאי שהוא חברת שירותים משותפת ותאגיד עזר שהוא חברת כרטיסי אשראי ;
- "הפקודה" - פקודת הבנקאות, 1941 ;
- "חוק החברות" - חוק החברות, התשנ"ט-1999 ;
- "חוק הביקורת הפנימית" - חוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב-1992 ;
- "מבקר פנימי" - ראש פונקציות הביקורת הפנימית בתאגיד הבנקאי ;

"עובדי פונקציות

הביקורת הפנימית" - עובדי התאגיד הבנקאי המבצעים משימות ביקורת פנימית;
כהגדרתו בסעיף 1 לחוק החברות;

"קרוב" -

"פונקציות הביקורת

הפנימית" -

פונקציה מעריכה בלתי תלויה, המבצעת פעילות הבטחה אובייקטיבית (objective assurance), אשר נועדה להוסיף ערך ולשפר את פעולות התאגיד הבנקאי.

פונקציות הביקורת הפנימית מסייעות לתאגיד הבנקאי להשיג את יעדיו על ידי הבאת גישה שיטתית ודיסציפלינארית לשם הערכה ושיפור האפקטיביות של תהליכי ניהול סיכונים, מערכות הבקרה הפנימיות, לרבות בקרות על הדיווח הכספי, הממשל התאגידי, ובכלל זה השמירה על החוק, הוראות המפקח על הבנקים, טוהר מידות, החיסכון והיעילות.

"הסדר מיקור חוץ

של ביקורת פנימית" - הסכם בין התאגיד הבנקאי לבין ספק מיקור חוץ לצורך אספקת שירותי ביקורת פנימית.

"רואה חשבון מבקר" - כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 302, בנושא "רואה החשבון המבקר של תאגיד בנקאי" (להלן - "הוראה מספר 302").

פרק ב' : מאפייני הפונקציה

פונקציה קבועה - המשכיות

5. (א) תאגיד בנקאי חייב להיות בעל פונקציות ביקורת פנימית קבועה ;
(ב) ההנהלה הבכירה תנקוט בכל הצעדים הדרושים, כך שהתאגיד הבנקאי יוכל, באופן מתמשך, להסתמך על פונקציות ביקורת פנימית הולמת המתאימה לגודלו ולמאפייני פעילותו ;
(ג) צעדים אלה כוללים הקצאת משאבים, לרבות כוח אדם, מתאימים לפונקציות הביקורת הפנימית לצורך השגת יעדיה.
6. ההנהלה הבכירה תבטיח כי פונקציות הביקורת הפנימית תעודכן באופן מלא בהתפתחויות חדשות, יוזמות, מוצרים ושינויים תפעוליים כדי להבטיח שכל הסיכונים הנלווים יזוהו בשלב מוקדם.

פונקציה בלתי תלויה

7. פונקציות הביקורת הפנימית של התאגיד הבנקאי תהיה בלתי תלויה בפעילויות המבוקרות, ובתהליכי הבקרה הפנימית השוטפים.

מעמד הפונקציה

8. לפונקציות הביקורת הפנימית יינתן מעמד נאות בתוך התאגיד הבנקאי :
- (א) פונקציות הביקורת הפנימית תהיה מסוגלת לבצע ביוזמתה את משימתה בכל המחלקות, המוסדות והפונקציות של התאגיד הבנקאי ;
(ב) פונקציות הביקורת הפנימית תהיה משוחררת לדווח על ממצאיה ועל הערכותיה, ולחשוף אותם בתוך התאגיד הבנקאי.
9. פונקציות הביקורת הפנימית תהיה כפופה ישירות ליושב-ראש הדירקטוריון, בהתאם למסגרת הממשל התאגידי, כאמור בסעיף 36(ב)1 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 301, בנושא "דירקטוריון" (להלן - "הוראה מספר 301").
- (א) למבקר הפנימי תהיה הסמכות לתקשר ישירות וביוזמתו, עם חברי ועדת הביקורת, עם יושב-ראש הדירקטוריון, עם חברי הדירקטוריון או עם רואה החשבון המבקר כאשר ראוי, והכול על פי כללים שיקבע התאגיד הבנקאי בכתב המינוי של פונקציות הביקורת הפנימית ;
- (ב) בדיווח כאמור בסעיף (א) לעיל עשוי לדוגמה להופיע מידע על קבלת החלטות של הנהלת תאגיד בנקאי, שהן בניגוד לחוק או להוראות פיקוחיות.

ניגוד עניינים

10. המבקר הפנימי ועובדי פונקציות הביקורת הפנימית לא יהיו בניגוד עניינים עם התאגיד הבנקאי :

(א) לא יכהן כמבקר פנימי או כעובד פונקציות הביקורת הפנימית אדם שהוא בעל עניין בתאגיד הבנקאי, נושא משרה בתאגיד הבנקאי או קרוב של אחד מאלה, וכן רואה החשבון המבקר או מי מטעמו.
לעניין זה, "נושא משרה" - כהגדרתו בסעיף 1 לחוק החברות ;

(ב) מבקר פנימי ועובדי פונקציות הביקורת הפנימית לא ימלאו מחוץ לתאגיד הבנקאי שבו הם פועלים, תפקיד היוצר או העלול ליצור ניגוד עניינים עם תפקידם בפונקציות הביקורת הפנימית.

עובדי פונקציות הביקורת הפנימית

11. (א) לא יתמנה אדם לעובד בפונקציות הביקורת הפנימית, אלא בהסכמת המבקר הפנימי ;
(ב) עובדי פונקציות הביקורת הפנימית והפועלים מטעם המבקר הפנימי לצרכי הביקורת הפנימית, יקבלו הוראות בענייני ביקורת רק מהמבקר הפנימי או מי מטעמו ;
(ג) לא יופסק שירותו של עובד פונקציות הביקורת הפנימית, ללא הסכמתו של המבקר הפנימי.

12. עובדי פונקציות הביקורת הפנימית לא ימלאו בתאגיד הבנקאי תפקיד נוסף, זולת הממונה על תלונות הציבור או הממונה על תלונות עובדים, ואף זאת רק אם אין בכך כדי לפגוע במילוי תפקידם העיקרי כנדרש.

13. תגמול עובדי פונקציות הביקורת הפנימית יהיה עקבי עם היעדים של פונקציות הביקורת הפנימית.

סקירת הפונקציה

14. אחת לחמש שנים לפחות, פונקציות הביקורת הפנימית תיסקר באופן בלתי תלוי. סקירה זו תתבצע על ידי גוף בלתי תלוי, כפי שייקבע על ידי ועדת הביקורת.

פונקציה אובייקטיבית וחסרת פניות

15. פונקציות הביקורת הפנימית תהיה אובייקטיבית וללא משוא פנים.

16. פונקציות הביקורת הפנימית תימנע ממצב של ניגוד עניינים. לצורך כך :

(א) ציוות עובדי פונקציות הביקורת הפנימית צריך להתבצע ברוטציה תקופתית כשהדבר אפשרי ;

(ב) עובדי פונקציות הביקורת הפנימית, שגויסו מתוך התאגיד הבנקאי, לא יבקרו פעילויות או תפקידים שמילאו אותם למשך תקופה של 12 חודשים ממועד סיום הפעילות או התפקיד כאמור.

17. פונקציות הביקורת הפנימית לא תהיה מעורבת בפעילויות ובבקורות שוטפות של התאגיד הבנקאי או בבחירת אמצעי בקרה פנימית או ביישומם.

אף על פי כן, הדרישה להיעדר משוא פנים אינה שוללת את האפשרות שהנהלה בכירה תבקש מפונקציות הביקורת הפנימית חוות דעת בנושאים ספציפיים הנוגעים לעקרונות הבקרה הפנימית שיש לציית להם, כמפורט בסעיף 24 להלן.

כשירות מקצועית

18. (א) הכשירות המקצועית של עובדי פונקציות הביקורת הפנימית ושל פונקציות הביקורת הפנימית בכללותה חיונית לתפקודה התקין ;
- (ב) תשומת לב מיוחדת תינתן לידע, לניסיון ולכשירות מספקת לבדיקת כל תחומי הפעילות של התאגיד הבנקאי בתוך פונקציות הביקורת הפנימית.
19. (א) המיומנות המקצועית של עובדי פונקציות הביקורת הפנימית, וכן המוטיבציה וההכשרה המתמשכת שלהם, הם תנאים מוקדמים לאפקטיביות של פונקציות הביקורת הפנימית ;
- (ב) כל עובדי פונקציות הביקורת הפנימית יהיו בעלי ידע עדכני מספיק לגבי שיטות ביקורת ולגבי פעילויות בנקאיות ;
- (ג) יש לשמר את המיומנות המקצועית באמצעות הכשרה שיטתית ומתמשכת של כל אחד מעובדי פונקציות הביקורת הפנימית.
20. יש להעריך את הכשירות המקצועית של עובדי פונקציות הביקורת הפנימית תוך התחשבות במספר שיקולים :
- (א) אופי התפקיד והיכולת של העובדים בפונקציה :
- 1) לאסוף מידע ;
 - 2) לתקשר בכתב ובעל פה עם גורמים שונים בתאגיד הבנקאי לצורך ביצוע משימות הביקורת ;
 - 3) לזהות ולהעריך חריגה מסטנדרטים מקובלים ;
 - 4) לזהות בעיות קיימות או בעיות פוטנציאליות ולהרחיב את נהלי הביקורת בהתאם.
- (ב) ההתפתחות במורכבות הטכנית של פעילויות התאגיד הבנקאי ; ו-
- (ג) העלייה במגוון המשימות שעל פונקציות הביקורת הפנימית ליטול על עצמה, כתוצאה מהתפתחויות במגזר הפיננסי.

פרק ג': תפקידי הפונקציה

תפקידי הפונקציה

21. פונקציות הביקורת הפנימית מסייעת לדירקטוריון ולהנהלה במימוש יעיל ואפקטיבי של האחריות המוטלות עליהם. תפקידי פונקציות הביקורת הפנימית יכללו, בין היתר, את המשימות הבאות:

(א) הבדיקה וההערכה של ההתאמה והאפקטיביות של מערכת הבקרה הפנימית, ושל האופן שבו ממומשות האחריות שהוטלו עליה;

(ב) סקירת היישום והאפקטיביות של נהלים לניהול סיכונים ומתודולוגיות להערכת הסיכונים;

(ג) הערכת ציות התאגיד הבנקאי למדיניות ולבקורות סיכונים (גם אלה שניתנים לכימות וגם אלה שלא ניתנים לכימות); בכלל זה יישום המדיניות וביצוע החלטות הדירקטוריון והנחיותיו בנושא ניהול ובקרת הסיכונים;

(ד) סקירת המערכות שנקבעו להבטחת הציות לדרישות החוק והרגולציה, לקוד האתי, והיישום של מדיניות ונהלים;

(ה) סקירת והערכת אמינות והמשכיות מערכת המידע האלקטרוני ושירותי בנקאות בתקשורת;

(ו) סקירת מהימנות (לרבות יושרה, דיוק ושלמות) וזמינות המידע הניהולי, החשבונאי והפיננסי, לרבות הדיווחים בעניין ניהול בקרת הסיכונים והמידע המשמש בהכנת הדיווחים הפיננסיים;

(ז) סקירת האמצעים הננקטים לשמירה על נכסי התאגיד הבנקאי;

(ח) סקירת מערכת הערכת ההון ביחס להערכת הסיכון, כאמור בסעיפים 22 ו-23;

(ט) הערכת החיסכון והיעילות בתפעול התאגיד הבנקאי;

(י) הבחינה של עסקאות ושל תפקוד תהליכים ספציפיים בבקרה הפנימית;

(יא) תקינות הפעולות של התאגיד הבנקאי מבחינת השמירה על הוראות חוק ורגולציה, בהתייחס לאופן שהתאגידים הבנקאיים מאורגנים ומנהלים, כמפורט בסעיף 14(ב) לפקודת הבנקאות;

(יב) ביקורת בסניפים שמחוץ לישראל, וכן בקרה על כך שהביקורת הפנימית בחברות-בת של התאגיד הבנקאי בישראל או מחוץ לישראל נערכה ברמה מקצועית נאותה, וזאת אם הביקורת לא נערכה בידי המבקר הפנימי של התאגיד הבנקאי עצמו;

(יג) הערכת תפקוד יחידות המטה;

(יד) ביצוען של בדיקות מיוחדות;

(טו) בחינת המהימנות והתזמון של הדיווחים למפקח על הבנקים ולרשויות פיקוח אחרות;

(טז) הוראות נוספות לעניין תפקידי הביקורת הפנימית, יהיו כמפורט בהוראות ניהול בנקאי תקין אחרות (כגון: 204, 208, 211, 301, 316, 342, 354, 357, 411).

תפקידי הביקורת הפנימית בתהליך הפנימי להערכת ההון בתאגיד הבנקאי

22. בתהליך הפנימי להערכת ההון בתאגיד הבנקאי (ICAAP), על התאגיד הבנקאי לקבוע מי הם האחראים לסקירת הליך הערכת הלימות ההון. הסקירה יכולה להתבצע על ידי פונקציות הביקורת הפנימית או על ידי גורם אחר בלתי תלוי, במידה מספקת, בפעילויות של התאגיד הבנקאי.
23. פונקציות הביקורת הפנימית, או גורם אחר בלתי תלוי, תבצע באופן קבוע סקירה בלתי תלויה של מערכת ניהול הסיכונים, שמיושמת על ידי התאגיד הבנקאי ליחס בין סיכון לבין רמת ההון של התאגיד הבנקאי, ושל המתודולוגיה שפותחה לניטור הציות למדיניות ההון הפנימיות.

ייעוץ ביחס לביקורת הפנימיות

24. ההנהלה הבכירה רשאית לבקש מפונקציות הביקורת הפנימית חוות דעת בנושאים ספציפיים הנוגעים לעקרונות הבקרה הפנימית שיש לציית להם.
- (א) כך למשל, הנהלה בכירה יכולה, מטעמי יעילות, לבקש חוות דעת כשהיא שוקלת:
- (1) ארגון מחדש מהותי בתאגיד הבנקאי ;
 - (2) התחלת פעילות חדשה חשובה או מסוכנת ;
 - (3) הקמת גופים חדשים אשר יבצעו פעילויות מסוכנות ;
 - (4) הקמה או ארגון מחדש של מערכות בקרת סיכון, מערכות מידע ניהוליות או מערכות טכנולוגיות מידע.
- (ב) ביצוע משימות ייעוץ אלה יהיה מטלה משנית ביחס לביצוע הביקורת, ובשום אופן לא יפגעו בביצוע המשימות הבסיסיות או באחריות ובאי התלות של פונקציות הביקורת הפנימית. בהתאם, בדוחות ביקורת פנימית יכולות להופיע המלצות ביחס לכשלים ולחולשות, וכן הצעות לשיפור הבקורות הפנימיות ;
- (ג) בכל מקרה, האחריות הסופית על הפיתוח והיישום נותרת בידי ההנהלה ;
- (ד) למען הסר ספק, פונקציות הביקורת הפנימית לא תאשר, תעצב או תיישם מדיניות תפעוליות או פרוצדורות הקשורות לייעוץ שניתן על ידה.

פרק ד' : כתב מינוי (צ'ארטר)

25. לכל תאגיד בנקאי ינוסח כתב מינוי (צ'ארטר), אשר מחזק את מעמדה ואת סמכותה של פונקציות הביקורת הפנימית בתוך התאגיד הבנקאי. כתב המינוי יופץ על פני הארגון.
26. כתב המינוי יכלול לפחות את הנושאים הבאים :
- (א) היעדים וההיקף של פונקציות הביקורת הפנימית ;
 - (ב) המעמד של פונקציות הביקורת הפנימית בארגון, סמכויותיה, תחומי אחריותה ויחסייה עם שאר פונקציות הבקרה ;
 - (ג) דיווחיות (accountability) של המבקר הפנימי ;
 - (ד) התנאים והמצבים שפונקציות הביקורת הפנימית יכולה להידרש לספק ייעוץ או לבצע משימות מיוחדות.
27. כתב המינוי יעגן את זכותה של פונקציות הביקורת הפנימית ליזום, לקבל גישה ישירה ולתקשר עם כל אחד מעובדי התאגיד הבנקאי, לבדיקת כל פעילות או כל ישות של התאגיד הבנקאי בכלל זה גישה לכל הרשומות, התיקים או הנתונים הקיימים בתאגיד הבנקאי, ובכלל זה מידע ניהולי ופרוטוקולים של כל הגופים המייעצים ומקבלי החלטות, ככל שהדבר נדרש לביצוע משימותיה.
28. כתב המינוי ינוסח, ייבחן ויעודכן אחת לתקופה על ידי פונקציות הביקורת הפנימית. ועדת הביקורת תדון ותמליץ בפני הדירקטוריון על אישור כתב המינוי של הפונקציה.

פרק ה': היקף פעילות

29. כל פעילות וכל ישות של תאגיד בנקאי ייכללו בהיקף הפעילות של פונקציות הביקורת הפנימית, בכלל זה פעילות סניפים וחברות בנות כמו גם פעילויות שבמיקור חוץ, כמפורט להלן:

(א) פונקציות הביקורת הפנימית בחברות בנות עשויה להתבצע על ידי פונקציות הביקורת הפנימית של חברת האם. כאשר לחברות בנות יש פונקציות ביקורת פנימית משלהן, עליהן לדווח גם לפונקציות הביקורת הפנימית של חברת האם;

(ב) בהתקיים האמור ברישא של סעיף (א) לעיל, תנקוט חברת האם בכל האמצעים הנדרשים, מבלי לפגוע בהוראות חוק ורגולציה מקומיות, כדי לוודא שלפונקציות הביקורת הפנימית שלה יש גישה בלתי מוגבלת לכל פעילויות וישויות של החברות הבנות, וכי היא מבצעת ביקורות באתר (on-site) במרווחי זמן מספקים;

(ג) אם לתאגיד בנקאי יש סניף מחוץ לישראל, על פונקציות הביקורת הפנימית להקים משרד מקומי על מנת להבטיח את יעילותה ואת המשכיות עבודתה, אלא אם המפקח על הבנקים פטר את התאגיד הבנקאי מחובה זו. על משרד מקומי כזה להיות חלק מפונקציות הביקורת הפנימית של התאגיד הבנקאי, ומחובתו להיות מאורגן כך שיפעל על פי העקרונות שנקבעו בהוראה זו;

(ד) לגבי שלוחות מחוץ לישראל כמו גם לגבי חברות בנות, העקרונות של הביקורת הפנימית צריכים להיקבע על ידי התאגיד הבנקאי שהוא חברת האם מבלי שתהיה פגיעה בהוראות חוק, רגולציה והנחיות מקומיות. על התאגיד הבנקאי שהוא חברת האם לנסח את הוראות הביקורת לקבוצה כולה;

(ה) ביחס לסניפים או חברות בנות מחוץ לישראל, פונקציות הביקורת הפנימית של חברת האם תיטול חלק בגיוס ובהערכה של המבקרים הפנימיים המקומיים;

(ו) במקרה שבו יש מבנה קבוצתי מורכב יותר מהמתואר לעיל, פונקציות הביקורת הפנימית תאורגן באופן שבו תציית לעקרונות שנקבעו במסמך זה.

30. לפונקציות הביקורת הפנימית תינתן גישה לכל הרשומות, התיקים או הנתונים של התאגיד הבנקאי, בכלל זה מידע ניהולי ופרוטוקולים של הגופים המייעצים או מקבלי החלטות, ככל שהדבר רלבנטי לביצוע משימותיה, והכול כמפורט בסעיפים 9 ו-10 לחוק הביקורת הפנימית וסעיף 10 להוראה מספר 301.

31. פונקציות הביקורת הפנימית יכולה להיעזר, במסגרת ביצוע משימותיה, במידע שדווח על ידי מחלקות הבקרה השונות. אף על פי כן, פונקציות הביקורת הפנימית תישאר אחראית לבדיקה ולהערכה של תפקודה ההולם של הבקרה הפנימית בקשר עם פעילות התאגיד הבנקאי או ישות רלוונטית.

פרק ו': שיטות עבודה

כללי

32. הביקורת הפנימית נחלקת לסוגים שונים:
- (א) הביקורת הפנימית - מטרתה להעריך את מהימנות המערכת והמידע החשבונאיים, ובכך את המהימנות של הדוחות הכספיים המבוססים עליהם;
 - (ב) ביקורת הציות - מטרתה להעריך את האיכות ואת ההתאמה של המערכות שנבנו על מנת להבטיח ציות לחוקים, לרגולציות, למדיניות ולנהלים;
 - (ג) הביקורת התפעולית - מטרתה להעריך את האיכות ואת ההתאמה של מערכות ושל תהליכים אחרים, לנתח את המבנה הארגוני בגישה ביקורתית, ולהעריך את נאותות השיטות והמשאבים בנוגע למשימה;
 - (ד) ביקורת הניהול - מטרתה להעריך את איכות גישת ההנהלה לסיכונים ובקרה במסגרת יעדי התאגיד הבנקאי.
33. (א) פונקציות הביקורת הפנימית תבדוק בכל ישויותיו של התאגיד הבנקאי את כל הפעילויות בכל התאגיד הבנקאי ותעריך אותן. לפיכך, פונקציות הביקורת הפנימית לא תתמקד בסוג מסוים של ביקורת, אלא תנקוט בסוג המתאים ביותר, בהתחשב ביעד הביקורת שיש להשיג.
- (ב) פונקציות הביקורת הפנימית לא תגביל את עצמה לביקורת על המחלקות השונות בתאגיד הבנקאי, אלא תקדיש תשומת לב מיוחדת לביקורת על פעילות בנקאית על פני כל הישויות הקשורות לכך בתאגיד הבנקאי.

נוהל עבודה לביקורת הפנימית

34. פונקציות הביקורת הפנימית תסדיר את עבודתה בנוהל עבודה כתוב. נוהל עבודת הביקורת יעסוק, בין היתר, בנושאים אלה:
- (א) דרך הכנת תכנית העבודה השנתית והרב שנתית;
 - (ב) האמצעים שיינקטו כדי להבטיח את איכות עבודת הביקורת, לרבות:
 - 1) בדיקה בידי האחראי על הביקורת המסוימת, כדי לוודא שהביקורת בוצעה בהתאם למפרט הביקורת ולתכנית הביקורת;
 - 2) ריכוז הממצאים בניירות עבודה מתאימים;
 - 3) דרך אימות הממצאים לפני משלוח דוח הביקורת.
 - (ג) סוגי המסמכים שיש למסור למבקר הפנימי, ובכלל זה דוחות של רשויות פיקוח ודוחות של רואה החשבון המבקר;
 - (ד) דרך עריכת דוח ביקורת;
 - (ה) תפוצת דוחות הביקורת לגורמים נוספים על אלה הקבועים בחוק;
 - (ו) הליכי המעקב אחר תשובות המבוקר;
 - (ז) הגדרת הגורם המוסמך לאשר סיום טיפול בדוח הביקורת;

- (ח) קביעת לוחות זמנים לדיווחים השונים לוועדת הביקורת ;
(ט) שיתוף הפעולה עם רואה החשבון המבקר. לרבות מניעת כפילויות מיותרות עם עבודת רואה החשבון המבקר. שיתוף פעולה של מאמצי הביקורת כולל: מפגשים תקופתיים שנדונים בהם נושאים בעלי עניין הדדי, החלפת דוחות ביקורת ומכתבי הנהלה, הבנה משותפת בדבר טכניקות, שיטות וטרמינולוגיית ביקורת.

תכנית עבודה ומיקוד סיכון

35. פונקציות הביקורת הפנימית תכין תכנית עבודה לכל המשימות לביצוע. תכנית העבודה תכלול את העיתוי והתדירות של עבודת ביקורת פנימית מתוכננת. תכנית העבודה תתבסס על הערכת בקרת סיכונים שיטתית. הערכת בקרת סיכונים מהווה תיעוד להבנת פונקציות הביקורת הפנימית את הפעילויות המשמעותיות בתאגיד הבנקאי והסיכונים הגלומים בהן. על פונקציות הביקורת הפנימית לקבוע בכתב את עקרונות מתודולוגיית הערכת הסיכון, ועליה לעדכן את העקרונות באופן שוטף, על מנת לשקף שינויים במערכת הבקרה הפנימית או בתהליכי העבודה, ושילובם של קווי פעילות חדשים.
36. ניתוח הסיכון של מערכת הבקרה הפנימית של תאגיד בנקאי בודק את כל הפעילויות והישויות של התאגיד הבנקאי, ומערכת הבקרה הפנימית השלמה. על בסיס תוצאות ניתוח הסיכון, תיקבע תכנית עבודה רב שנתית, אשר תיקח בחשבון את רמת הסיכון המובנה הגלום בפעילויות. התכנית תביא בחשבון גם את ההתפתחויות והחידושים הצפויים, את הסיכון הגבוה הקיים בדרך כלל בפעילויות חדשות, ואת הכוונה לבצע ביקורת של כל הפעילויות והישויות המהותיות בתוך פרק זמן סביר (עקרון מחזור ביקורת, לדוגמה - שלוש שנים). כל הסוגיות הללו, יקבעו את היקף, טיב ותדירות המטלות שיבוצעו.
37. תוכנית העבודה השנתית תחולק לשתי תקופות של חצי שנה ותכלול פרטים בנושאים אלה:
- (א) נושאי הביקורת ;
(ב) פירוט כוח האדם שיועסק בביקורות וכשירותו המקצועית הנדרשת ושל משאבים נדרשים אחרים ;
(ג) לוחות הזמנים לביצוע הביקורות ;
(ד) ביקורות מעקב שתתבצענה תוך זמן סביר לאחר תיקון הליקוי ;
(ה) תקצוב זמן למטלות ולפעילויות אחרות כדוגמת בדיקות ספציפיות, חוות דעת שיש לתת והכשרה ;
(ו) תוכנית העבודה תתבסס בין היתר על פי הפירוט הבא :
- 1) הגדרה בכתב של התפקידים בכל מחלקה או יחידה, כפי שנקבעה בידיה על פי תרשים ארגוני מעודכן ;
 - 2) מיפוי מוקדי הסיכון בפעילויות השונות של התאגיד הבנקאי ;
 - 3) מיפוי מוקדי הסיכון למעילות והונאות ;
 - 4) הדוח המפורט שהכין רואה החשבון המבקר ;

- (5) התדירות המזערית שקבע המבקר הפנימי לביצוע הביקורות, תוך התייחסות נפרדת לתדירות הביקורות בסניפים, ביחידות מרכזיות ובחברות-בת. התדירות המזערית צריכה להתייחס לתקופה שבה אמור המבקר הפנימי לבקר את תחומי הפעילות העיקריים של כל יחידה מבוקרת.
38. תכנית העבודה תיסקר ותתעדכן באופן סדיר בכל עת שנדרש.
39. תכנית העבודה תיקבע על ידי פונקציית הביקורת הפנימית, ותובא לדיון בוועדת הביקורת שתמליץ בפני הדירקטוריון על אישורה. אישור זה נועד בין היתר לוודא שהתאגיד הבנקאי ידאג לכך שיוקצו המשאבים המתאימים לרשות פונקציית הביקורת הפנימית.

מפרט ביקורת

40. יש להכין מפרט ביקורת לכל נושא ביקורת. המפרט יתאר את היעדים ואת קווי המתאר של עבודת הביקורת הנחשבים נחוצים להשגתם. זהו כלי גמיש באופן יחסי, אשר יש להתאימו, להשלימו ולעדכנו בהתאם לצורך ובהתאם לסיכונים שזוהו.
41. במפרט הביקורת יופיעו בין היתר :
- (א) אזכור חוקים והוראות של רשויות פיקוח שונות הנוגעים לנושאים המבוקרים ביחידה ;
- (ב) רשימה מפורטת של הוראות למבקר בדבר דרך ביצוע הביקורת בפועל. הביקורת תעסוק, בין היתר, בנהלי העבודה ביחידה המבוקרת כמפורט להלן :
- (1) אימות קיומם של נוהלי עבודה מעודכנים בתחום הפעילות המבוקרת ;
- (2) הערכת הנהלים, אשר צריכה להתייחס, בין היתר, לעניינים הבאים :
- א. שלמות הנהלים ;
- ב. האם הנהלים עולים בקנה אחד עם החוקים ועם ההוראות החלים על הפעילות המבוקרת ;
- ג. האם הנהלים קובעים אמצעי בקרה פנימית בנושא המבוקר.
- (3) איתור חריגות מנהלי עבודה.

תיעוד עבודת הביקורת

42. הליכי הביקורת הם חלק ממשימת הביקורת והם יתועדו בניירות עבודה. ניירות העבודה ישקפו את הבדיקות שבוצעו וידגישו את ההערכות שהוצגו בדוח הביקורת. ניירות העבודה ייערכו על פי שיטה קבועה ומוגדרת היטב. שיטה כזו חייבת לכלול מידע מספק שיוודא שהמשימה בוצעה כהלכה, ותאפשר לאחרים לבדוק את האופן בו היא בוצעה.
43. פונקציית הביקורת הפנימית תשמר תיעוד של המשימות שבוצעו ושל דוחות הביקורת שהופצו.

דוח הביקורת ותפוצתו

44. בסמוך לאחר ביצוע הביקורת ייערך דוח ביקורת בכתב, ובו יפורטו הממצאים, בין אם קיימת או לא קיימת הסכמה עליהם במועד סיום המטלה, המסקנות וההמלצות של פונקצית הביקורת הפנימית. בדוח הביקורת יצוינו מטרת הביקורת והיקפה, וכן הערכת מסגרת הבקרה הפנימית בישות המבוקרת, כאשר ניתן, והחשיבות היחסית של הכשלים שנתגלו ושל ההמלצות שניתנו וכן תגובת הגורם המבוקר.

45. (א) המבקר הפנימי יגיש דין וחשבון על ממצאיו ליושב-ראש הדירקטוריון, ליושב-ראש ועדת הביקורת, למנהל הכללי, לגורם המבוקר ולהנהלת הגורם המבוקר, ולכל גורם רלבנטי אחר כפי שהמבקר הפנימי מצא לנכון, וכן יפיץ, בעיקרון, את דוח הביקורת - במתכונת של תקציר מנהלים להנהלה הבכירה.

(ב) דין וחשבון של עניינים שהמבקר הפנימי בדק לאור הנחייתם של יושב-ראש הדירקטוריון או של יושב-ראש ועדת הביקורת יוגש לגורם שהנחה לבצע את הבדיקה האמורה.

ממצאים חריגים

46. המבקר הפנימי ידווח ללא דיחוי על ממצאים חריגים ליושב-ראש הדירקטוריון, ליושב-ראש ועדת הביקורת ולמנהל הכללי.

(א) אם במהלך ביקורת בתאגיד הבנקאי העלה המבקר הפנימי ממצאים חריגים הנוגעים לפעילות הדירקטוריון, ידווח עליהם ליושב-ראש הדירקטוריון וליושב-ראש ועדת הביקורת.

(ב) היה המבקר הפנימי סבור כי לא ננקטו צעדים לתיקון הפגמים שדיווח עליהם לפי סעיף (א), יעלה את העניין לידיעת מליאת הדירקטוריון.

מעקב אחר תיקון ליקויים

47. פונקצית הביקורת הפנימית תעקוב אחר יישום המלצותיה על מנת לראות האם הן מיושמות. סטאטוס יישום ההמלצות ידווח, לפחות אחת לחצי שנה, על ידי פונקצית הביקורת הפנימית אל ועדת הביקורת.

48. ההנהלה הבכירה תוודא כי הממצאים שהעלתה פונקצית הביקורת הפנימית מטופלים כראוי. על כן, על ההנהלה הבכירה לאשר פרוצדורה, שתיקבע על ידי פונקצית הביקורת הפנימית, אשר תבטיח את ההתייחסות להמלצות פונקצית הביקורת הפנימית, וככל שניתן גם את יישומן המוקדם.

פרק ז': המבקר הפנימי

49. המבקר הפנימי יהיה במעמד של חבר הנהלה בתאגיד הבנקאי.

תפקידי המבקר הפנימי

50. המבקר הפנימי יהיה אחראי לביצוען, בין היתר, של הפעולות הבאות:
- (א) לפעול על פי תקנים מקצועיים מקובלים. לעניין זה, על המבקר הפנימי להבטיח ציות לסטנדרטים מקובלים של ביקורת פנימית כדוגמת התקנים המקצועיים של הלשכה העולמית של המבקרים הפנימיים (Institute of Internal Auditors (IIA)) או סטנדרטים מחמירים יותר;
 - (ב) לוודא קביעתו של כתב מינוי, כמפורט בסעיפים 25 ו-28;
 - (ג) להגיש לעיון לוועדת הביקורת, הצעה לתוכנית עבודה שנתית או תקופתית;
 - (ד) לוודא קביעתם של מדיניות ונהלי עבודה כתובים עבור עובדי פונקצית הביקורת הפנימית, לרבות בנושאים המופיעים בסעיף 3434;
 - (ה) להבטיח באופן מתמשך את הכשירות המקצועית וההדרכה של עובדי פונקצית הביקורת הפנימית, כמפורט בסעיף 19, ואת זמינותם של המשאבים הנחוצים;
 - (ו) לתת דגש מיוחד למוטיבציה של עובדי פונקצית הביקורת הפנימית ולמודעות שלהם לאיכות;
 - (ז) להגיש לאישור ועדת הביקורת, הצעה לתוכנית להבטחת איכות ביחס לכל פעילויות פונקצית הביקורת הפנימית, שתנטר באופן מתמשך את האפקטיביות של הפונקציה. התוכנית תכלול הערכה פנימית שוטפת, שתבוצע על ידי פונקצית הביקורת הפנימית, וכן סקירה חיצונית תקופתית, שתבוצע על ידי גורם חיצוני בלתי תלוי;
 - (ח) ליעץ ליושב-ראש ועדת הביקורת בדבר דוחות הביקורת הפנימית המהותיים שיש להביא בשלמותם לדיון בפני ועדת הביקורת, כאמור בסעיף 36(א)(1)(i) להוראה מספר 301.

51. המבקר הפנימי לא ימלא בתאגיד הבנקאי תפקיד נוסף, זולת הממונה על תלונות הציבור או הממונה על תלונות עובדים, ואף זאת רק אם אין בכך כדי לפגוע במילוי תפקידו העיקרי כנדרש.

מינוי והפסקת כהונה

52. המבקר הפנימי יעמוד בכל דרישות הדין, ומינויו יאושר בכפוף לאמור בסעיף 11א לפקודת הבנקאות.
53. (א) מינוי המבקר הפנימי והפסקת כהונתו או השעייתו מתפקידו ייעשו בידי הדירקטוריון על פי הצעת ועדת הביקורת;

- (ב) במקרה של הפסקת כהונה או השעיה מתפקיד, תינתן הזדמנות נאותה למבקר הפנימי לשאת דבריו בישיבת הדירקטוריון, שעליה ניתנה הודעה מראש לדירקטורים בדבר הפסקת הכהונה או השעיה מתפקיד. החלטת הדירקטוריון תתקבל ברוב חבריו ;
- (ג) ל אף האמור בסעיפים קטנים (א) ו - (ב), מבקר פנימי שהורשע בפסק דין חלוט בעבירה שיש עמה קלון – תופסק כהונתו.
54. החליט המבקר הפנימי לפרוש מתפקידו, יודיע בכתב לדירקטוריון ולמפקח על הבנקים ויפרט את המניעים לפרישתו.

פרק ח': דיווחי הפונקציה

55. המבקר הפנימי ידווח באופן סדיר ישירות לדירקטוריון, באמצעות ועדת הביקורת, ולמנהל הכללי:

(א) על הביצועים של מערכת הבקרה הפנימית ועל השגת היעדים של פונקצית הביקורת הפנימית.

(ב) דיווח חצי שנתי

(1) רשימה של כל דוחות הביקורת שהוצאו בחצי השנה המדווחת, בצירוף הממצאים המהותיים לפי שיקול דעתו של המבקר;

(2) רשימה של הדרישות העולות מדוחות ביקורת חיצוניים שהטיפול בהן טרם הושלם ואת מצב הטיפול בהן;

(3) רשימת סטאטוס של יישום המלצות פונקצית הביקורת הפנימית, כמפורט בסעיף 47.

(ג) דיווח שנתי

(1) דוח ביצוע תכנית העבודה; הדוח יהיה ערוך כך שתתאפשר השוואה בין הביצוע לתכנית;

(2) דוח סיכום הפעילות של פונקצית הביקורת הפנימית, אשר יכלול תמצית מהליקויים המהותיים שהועלו בדוחות הביקורת, ההמלצות של המבקר הפנימי לגבי דרכי התיקון של ליקויים אלה, וכן מסקנות המבקר כתוצאה מהמעקב אחר תיקון ליקויים;

(3) המלצות המבקר הפנימי בדוחות הביקורת שלא התקבלו בידי ההנהלה;

(4) המלצות המבקר הפנימי בדוחות הביקורת שיישומן מתמשך מעבר לתקופה סבירה.

פרק ט': מיקור חוץ של ביקורת פנימית

56. תאגיד בנקאי המבקש להוציא למיקור חוץ פעילות ביקורת פנימית משמעותית, יידע את המפקח על הבנקים מראש תוך מתן הנמקה;

כללים

57. הדרישות המופיעות בהוראה זו יחולו בהתאמה גם ביחס לפעילויות ביקורת פנימית המבוצעות במיקור חוץ.

58. הועברה פעילות למיקור חוץ, על המבקר הפנימי, ככל שהדבר אפשרי, לדאוג שהידע שנקלט מהמומחה ייטמע במחלקתו. אחת האפשרויות לכך היא באמצעות שיתוף מבקרים מפונקציות הביקורת בעבודה המבוצעת על ידי המומחה החיצוני.

59. ספק מיקור החוץ צריך להיות יציב מבחינה פיננסית ועליו להיות בעל כשירות, ידע מתאים ומומחיות.

60. תאגידים בנקאיים ינתחו את השפעת מיקור חוץ של פעילויות ביקורת פנימית על פרופיל הסיכון הכולל שלהם ועל מערכת הבקרה הפנימית של התאגיד הבנקאי.

61. על התאגיד הבנקאי לגבש תכנית גיבוי למקרה שההתקשרות עם ספק החוץ מסתיימת באופן פתאומי. בהתחשב בכך שישנם מספר ספקים חלופיים בתחום של ביקורת פנימית, תכנית הגיבוי תתייחס, רוב הזמן, להתקשרות עם ספק חלופי. בהתחשב בפרק הזמן שהספק החדש יידרש לו, התאגיד הבנקאי ישקול את הצורך בהגדלה זמנית מצדו של מאמצי הביקורת הפנימית.

62. במקרים בהם התאגיד הבנקאי שוקל להתקשר עם רואה החשבון המבקר לביצוע פעילויות ביקורת פנימית במיקור חוץ, התאגיד הבנקאי יפנה למפקח על הבנקים בכתב ומראש לקבלת אישור.

חוזה למיקור חוץ

63. ההנהלה הבכירה תוודא שהיא חותמת על חוזה שתוקפו יהיה לפרק זמן מספיק עם ספק מיקור חוץ והוא בעל המומחיות המקצועית הנדרשת, תוך התחשבות במאפיינים של התאגיד הבנקאי הנדון.

64. הסדר מיקור חוץ של ביקורת פנימית יהיה בכתב, ובחוזה יופיעו לכל הפחות הנושאים הבאים:

(א) הגדרת המשימות של ספק מיקור החוץ וכן הגדרת האחריות המוטלת עליו;

(ב) קביעה מפורשת כי ועדת הביקורת של התאגיד הבנקאי חייבת לאשר מראש את ניתוח הסיכונים, אשר בוצע על ידי ספק מיקור החוץ ואת התכנית שנקבעה;

(ג) קביעה כי לוועדת הביקורת או לנציגים מטעמה, לרואה החשבון המבקר או לנציגים מטעמו, וכן למפקח על הבנקים, תהיה גישה, בכל עת, לרשומות המתייחסות למשימותיו של ספק מיקור החוץ, ובכלל זה לתוכנית עבודת הביקורת שלו ולניירות עבודה;

- (ד) התייחסות לאחריות המבקר הפנימי לעבודת ספק מיקור החוץ, ולספק לו אמצעים לצורך כך; כגון האפשרות לבדוק את עבודת הספק הן במהלך העבודה והן בסיומה;
- (ה) קביעה כי ספק מיקור החוץ מתחייב להקדיש את המשאבים הנדרשים לביצוע אפקטיבי של משימותיו בכפוף לתוכנית עבודת הביקורת;
- (ו) קביעת תנאים במקרה של הכנסת שינויים בתנאי החוזה, במיוחד בכל הקשור להרחבת עבודת ביקורת נוכח איתורם של ממצאים משמעותיים.

פרק י' : בנק חוץ

65. הוראה זו תחול על בנק חוץ בהתאמות המתחייבות. בין היתר :
- (א) בביצוע תפקידיה המפורטים בסעיף 21 רשאית פונקציות הביקורת הפנימית להסתייע בפונקציות הביקורת הפנימית של בנק האם ;
- (ב) בקביעת תוכנית העבודה, כאמור בסעיף 35 רשאית פונקציות הביקורת הפנימית להסתמך על מתודולוגיות הערכת סיכון שנקבעו בבנק האם, אך עליה לוודא התאמתם ועדכנותם לפעילות הסניף בישראל ;
- (ג) במקרים חריגים בנק חוץ, הסבור כי סעיפים מסוימים בהוראה זו אינם ישימים לגביו, רשאי לפנות למפקח על הבנקים על מנת לתאם את תחולתם ו/או דרך יישומם לגביו.

* * *

עדכונים

| תאריך | פרטים | גרסה | חוזר 06 מס' |
|------------|--------------|------|-------------|
| 25/12/2011 | הוראה מקורית | 1 | 2320 |
| 29/6/15 | עדכון | 2 | 2476 |
| 30/09/2021 | עדכון | 3 | 2669 |